

GÜN OLUR ASRA BEDEL ROMANI ile BOZKURTLAR ROMANINDA MEKÂN OLARAK BOZKIR¹

Sümeyye BAL²

Özet

Türk kültürünü dünyaya tanıtmış bozkırın bilge sözcüsü usta bir edebiyatçı olan Cengiz Aytmatov'un yazdığı eserlerle, ülkemizde Türk kültürü ve milliyetçilik üzerine çalışmalar yapmış, yazdığı eserlerle tanınan yazar ve fikir adamı olan Hüseyin Nihal Atsız hakkında bir değerlendirme yapılmıştır. Bu değerlendirme yazarların eserlerindeki mekânlardan birisi olan bozkır hakkındadır. Cengiz Aytmatov bozkırda doğup büyüdüğü hâlde bozkırı hiç görmemiş olan Hüseyin Nihal Atsız kadar canlı bir şekilde anlatamadığı görülmektedir. Bu sebeple bildiri de 'bozkır' imgesi Cengiz Aytmatov'un "Gün Olur Asra Bedel" romanıyla Hüseyin Nihal Atsız'ın "Bozkurtlar" romanı karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Bu bağlamda mekânların gerçeklik bakımından işlenişi ve okuyucuda mekânın dokusunu hissettirmesi ile kahramanlar üzerinden incelenmesi yapılmıştır. Bu imgenin insan-mekân ilişkisinde nasıl kurgulandığı açıklanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler : Aytmatov, Atsız, Bozkır, Mekân.

STEPPE AS A SETTING IN THE NOVELS OF GÜN OLUR ASRA BEDEL AND BOZKURTLAR

Abstract

With the work belonging to Cengiz Aytmatov, who is a master man of letters, smart spokesman of steppe and introduced the Turkish culture to world, an evaluation about Hüseyin Nihâl Atsız, on intellectual and welknown author for contemporary works has been done. This evaluation is about the steppe, which is one of the setting in the author's works. It is seen that although Cengiz Aytmatov grew up in steppe, he can not describe the steppe as vivid as Hüseyin Nihâl Atsız who never seen steppe. Fort his reason, the image of "steppe" has been evaluated comparingly "Gün Olur Asra Bedel" by Cengiz Aytmatov with "Bozkurtlar" by Hüseyin Nihâl Atsız. In this regard, its examination has been done through the reality of setting and making the feeling of the reality of the setting on the reader. How this image to be fictionalized in human-setting relationship was tried to be explained.

Keywords: Aytmatov, Atsız, Steppe, Setting.

Giriş

Mekân, başlangıcından günümüze romanın vazgeçilmez öğelerinden birisidir. Her şeyden önce ve en azından olayların bir dekorudur ama genel olarak mekân, vakanın varlık bulduğu yer, şahısların içinde yaşadıkları, kendi oluşlarını fark ettikleri alanıdır. İster düşsel bir alanda isterse somut bir gerçeklikte kurgulansın mekân, anlatının olmazsa olmazı konumundadır.

¹"Erciyes Üniversitesi Edebiyat Fakültesi 1. Dil ve Kültür Çalışmaları Öğrenci Sempozyumu'nda sunulmuş bildiridir."

² Öğrenci, Erciyes Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı, E-posta: sumeyyebal7596@gmail.com.

Herhangi bir yerde, bir hikâye anlatılıyorsa olayların çevreye, kahramanların da ayaklarını bastığı bir zemine ihtiyacı vardır. (Narlı, 2002: s.91-107)

Kurgu metinlerin en etkin unsurlarından birisi olan mekân, edebî metin içerisinde işlevini ve önemini gün geçtikçe arttırmaktadır. Kurgusal metinlerde kahraman mekânı kendini açtığı, kendisini gizleyebileceği bir sığınak olarak görmektedir. Bir romanda mekânın çeşitli işlevleri vardır. Bununla birlikte kahramanların içinde buldukları çevreyi algılayış biçimlerini, ruhsal ekonomik durumlarını, karakterlerini açıklama yolunda imkânlar sunabilir. Kahramanın çevresini algılama şekillerini ve o çevredeki insanların ruh halini hatta karakterlerini bile etkiler “*mekân vakanın kahramanlarından biri haline gelir.*” (Aktaş, 2005: 131) Kahramanları tanıtmaya da bir görev üstlenerek vakada önemli bir öge olur.

Mekânın karakter ve olay örgüsü üzerindeki etkisinin sonuçları vardır. Bu sonuçların kendisini ortaya çıkardığı kısım vakanın geçtiği fiziksel alan değildir. Kahramanlar ve okuyucular için bir metafor haline gelmiş alanlardır. Bu tarz alanlar kahraman-mekân düzleminde bakıldığında aralarındaki ilişki aşk, kaçış, özgürlük, sonsuzluk, çaresizlik gibi birçok duygunun nasıl yansıdığına bir göstericisi konumundadır. Gün Olur Asra Bedel ile Bozkurtlar adlı eserler hiç kuşkusuz kahraman-mekân arasındaki ilişkinin en güzel şekilde yansıtıldığı romanlar arasında gösterilebilecek önemli yapıtlardandır.

Cengiz Aytmatov’un 1980 yılında kaleme aldığı ilk uzun romanı olan “Gün Olur Asra Bedel ” genel itibariyle Sovyetler Birliği döneminin sosyal ve kültürel anlamda eleştirildiği bir eserdir. *Dünyada geniş yankılar uyandıran birçok dile çevirisi yapılan bu roman, tüyler ürperten bir haykırış, bir sesleniştir. Fakat, bu seslenişte, yalvarma değil, meydan okuma, hakkını arama ve özgürlük tutkusu vardır.* (Erbay, 2002: 91) Aytmatov, yaşadığı dönemin eleştirisi yaparken geçmişten bağlarını koparmamış veya geleceği hesaba katmadan yalnız yaşadığı zamana sıkışıp kalmamıştır. Kendisini dünyada tanıtmış olan eserleri yazarken geçmiş, şuan ve gelecek kavramlarına sıkıca sarılmış o kavramları kendi içinde birleştirmiş ve kendine has bir yöntem ortaya çıkarmıştır. Bu ortaya çıkardığı yöntem ile birlikte geçmiş gelecek düzleminde geleneği koruyan geleceği kurmaya yönelik öneriler hazırlayan temel taşı olabilecek eserler vermiştir. Gün Olur Asra Bedel romanını bu düzlemde düşünürsek geçmişe bağlılığını gösterebileceğimiz, kültüre ait birçok efsaneden, hikayeden ve en önemlisi olarak Kırgız edebiyatı için besleyici bir kaynak olan Manas destanından yararlanmıştır. Bunlara romanında yer vermiştir. Romanda geçmiş düzleminde geriye dönüşler yaparken halk kültürü öğelerinden yararlanarak eleştiri yapmıştır. En göze çarpan eleştirilerinden birisi Sovyet Rusya’nın rejiminin sürdüğü acımasız faaliyetlere karşı yapılan eleştiridir. Şuan ve gelecek

düzleminde romana bakacak olursak Amerika ve Rusya'nın yaptıkları faaliyetlerle bütün dünyayı ilgilendiren bir olay olan tabiata verdikleri zararlar eleştirilmiştir. Bunun yanında iki devletin insanları nasıl mankurtlaştırdıkları anlatılmaktadır. Romanda 'İnsanları mankurt olmaktan kurtaralım.' mesajı verilmektedir. Mankurt eserde geçmişini ve geleceğini unutanlar olarak kullanılmıştır. Yazar, başkahramanı Yedigey aracılığıyla Sovyet rejimindeki bozulmayı, acımasız faaliyetleri ve çözümlenmeyi okuyucuya farklı ve çarpıcı bir şekilde göstermektedir.

Gün Olur Asra Bedel romanı Kırgızistan'ın uçsuz bucaksız bozkırından birisi olan Sarı-Özek bozkırında geçmektedir. Romanın başkahramanı Yedigey üzerinden olay örgüsü gelişmektedir. İkinci Dünya Savaş'ından beri arkadaşı ve en yakın dostu olan Kazangap'ın ölümü romanın ilk büyük olayıdır. Vasiyeti üzerine , atalarından miras kaldığı ve kutsal bildiği Sarı Özek bölgesinde bir mezarlığa gömmek istemesinin bu süre içerisinde yaşadıkları olayları yol boyunca anımsaması ve mezarlığa giderken, oraya gittiğinde başına gelen olayların anlatıldığı çelişkilerin öyküsüdür. Bir kazak Türkü olan Yedigey 'in ekim devriminden sonra sosyal karışıklık ve belirsizlik yüzünden bir yere tutunmak ihtiyacı ile Kumbel istasyonuna tanıştığı Kazangap vesilesiyle Sarı-Özek bozkırlarındaki Boranlı istasyonuna yerleşmiştir. Boranlı istasyonu Kazan bozkırların da küçük bir aktarma istasyonudur. Roman, sadece birkaç ailenin yaşadığı, onların da burada işçi olarak çalıştığı Sarı-Özek tren istasyonunda geçiyor. Romanda anlatılan bir günün hikâyesidir. Ard zamanlı bir anlatım tekniğiyle Yedigey-Kazangap ve Sarı-Özek bozkırlarının hikâyesi yirmi dört saatlik bir süre içinde yüzyılın hikâyesine dönüşür. Yedigey Kazangap'ın ölümüyle Sarı-Özek'in geçmişini hatırlar. Anlatılanlar, Sarı-Özek bozkırlarının dünü ile uzay denemeleriyle çevre dengesi bozulan, aydınları baskı altında olan Sarı-Özek'in bugünü buluşturulur. (Aydın,2016: 35)

Ayrıntılı tasvirlerle okurun zihninde adeta tablolastırılan doğa, Aytmatov'un eserlerinde de olduğu gibi, metnin kurgusunu destekleyen bir unsur haline gelir. Modern dünyanın destan yazarı olarak nitelenen Cengiz Aytmatov eserlerinde metnin eksenini insanın insanla, doğayla ve insanın kendisiyle mücadelecisi oluşturur. Doğal hayatın uyumu oluş ve yok oluşun ritmi içinde kurgulanan eserlerde yazarın bakış açısının odağında doğa vardır. İnsanın hayatını ve mücadelesini doğa ilişkileri üzerinden irdeleyen Aytmatov'un tasvirlerinde yaşanmışlık ve psikolojik derinlik dikkat çekicidir. (Kolcu, 1997: 36). Akıcı bir üsluba sahip olan Aytmatov, olayları adeta bir zincir halkası gibi ardı ardına bağlayarak akan bir su gibi anlatmıştır. Dili son derece sade ve açıktır.

Hüseyin Nihal Atsız'ın 'Bozkurtlar' romanı ise iki bölümden oluşmaktadır. Romanın ilk kısmını oluşturan 'Bozkurtların Ölümü' 1946 yılında ve romanın ikinci kısmını oluşturan 'Bozkurtlar Diriliyor' 1949 yılında kaleme aldığı romanlardır. Bu iki roman ilk defa 1973 yılında Ötüken Neşriyat tarafından birleştirilip neşredilmiştir ve birleştirilmesinden sonraki ilk baskısında Bozkurtlar ismini almıştır. "*Bozkurtlar'ın başında, destanlardaki "döşeme/soylama" geleneğine benzeyen bir giriş var ki, "Romanın Hikâyesi" adını taşır. Yazar burada, konunun verilişindeki yol ile ilgili ipuçlarını vermektedir.*" (Sertkaya, 1987: 26) Romanın başında böyle bir kısmın olması Atsız'ın halk kültürü öğelerine verdiği önemi daha roman başlamadan görmek mümkündür. Halk kültürü ürünleri olan efsane, destan, halk anlatılarına çok önem veren Atsız romanlarında birçok öğeye yer vermiştir. İşte bu öğeler doğrultusunda Bozkurtlar romanı kaleme alınmıştır. Yazıldığı dönemde Türk kültürüne kattığı birçok kavram ile Bozkurtlar daha o zamanlarda ses getirmiştir. Yazıldığı dönemden günümüze doğru geldikçe zaman içerisinde değeri artmıştır ve halen değeri artmaktadır. Bunda hiç şüphesiz yazarının Türkçü , tarihçi, Türkolog, şair, yazar, fikir adamı gibi çok yönlü bir kişi olmasının çok büyük katkısı vardır.

Bozkurtların Ölümü : "621 yılında Bir Yaz Gecesi" bölümüyle başlanmaktadır. Göktürk Devleti'nin yıkılış sürecini anlatmaktadır. Türk halkı Göktürk Kağanı olan Çuluk Kağan'ının idaresinde yaşamaktadır. Çuluk Kağan'ın Çinli eşi tarafından zehirlenerek öldürülmüştür. Kağanın ölmesiyle yerine kardeşi geçmiştir. "*Bağatur Şad artık Kara Kağan adını almıştı. Yüce otağa bezenmiş, süslü bir taht kurulmuştu.*" (s.34) Kara Kağan Çinli Konçuy'u cezalandırmak yerine onu kendisine eş olarak seçmiştir. Bu durum Çuluk Kağan'ın iki oğlundan biri olan Kür Şad başta olmak üzere Türk yöneticeleri ve halkı hoş karşılanmamıştır. "Kür Şad bir Türk'ün nasıl olması gerektiğini Tulu Han ise nasıl olmaması gerektiğini simgeler." (Özdemir 2007: 76) Çinli Konçuy ve Çinli tüccarlara kızmışlardır. Çinli Konçuy kardeşiyle birlikte yönetimde söz sahibi olmak için türlü faaliyetlere girişmiştir. *Çinliler Türklerin arasına ikilik sokmak suretiyle 'korkulu düşlerinden kurtulmak istemektedirler. Bu yoldaki entrika, yiğit Çalık'ın hayatına malolarak, ortaya çıkar.* (Sertkaya, 1987: 23) Artık Türk yurdunda yaşayan Çinliler Konçuy'a güvenerek daha rahat hareket edebilmekteydiler. Üstelik Türklerin ahlaki yapılarını bozmaktadırlar. Birçok Türk bunlardan etkilenerek töreye aykırı hareket etmeye başlar. Bunlar olurken ülkede kıtlık başlar. Mal mülk için Çin'e yapılan akınlar başarılı geçse de anlaşma sağlanarak geri dönülmektedir. Git gide çözülmeye başlayan Göktürk halkı, Çin'e yapılan son akınla başarısızlığa uğrar ve esir düşer. Bundan böyle Kağan ve halk Çinlilerin esiridir. Ötüken artık işgal altındadır. Kara

Kağan bu durumu kabullenemez. Çin esaretindeyken kederinden ölür. Çinliler Türkleri kendi içlerine alarak onları değiştirmek için çabalasalar da başarılı olamazlar. Türkler şehir hayatına alışamazlar. Zehirlenerek ölen Çuluk Kağan'ın oğlu Kür Şad bu işgal ve esirliği kabul etmez. Yanına kırk tane çeri alarak kağanı ve ailesini kurtarmak için Çin sarayında gizlice ihtilâl yapmaya çalışır. Kür Şad komutasındaki kırk çeri savaşarak canlarını feda ederler fakat ihtilâl başarısız olur. Kür Şad ve ailesi ise kaçarak Çinli askerlerin gazabından kurtulurlar. Kür Şad'ın bu cesareti esir Türklere tekrar birleşme ve bağımsızlık için büyük bir inanç sağlar.

Bozkurtlar Dirliyor : Kür Şad ihtilâlinin başarısız olması üzerine Çin kağanı derin düşüncelere dalmaktaydı. Kür Şad'ın korkusu bütün Çin'i esir almıştı. *“Kür Şad ölmüş, fakat attan düşmemişti. Ölmüş, fakat yenilmemişti...”* (s.420) Türk korkusu karşısında Çin'de bulunan bütün Türkleri Ötüken'e gönderirler. Kür Şad ihtilâlden sonra Göktürkler Çin esaretinden kurtulmuşlardır. Ancak bölünüp dağılmışlar, henüz devlet kuramamışlardır. Çin'in başlarına getirdiği, onlara bağlı olan kağana karşı çeşitli mücadeleler verilmektedir. Bu mücadele de Kür Şad'ın oğlu olduğundan habersiz olan Urungu da katılır. Urungu daha sonradan gerçeği öğrenir fakat annesine, babasının kim olduğunu söylemeyeceğine dair söz verir. *681 yılına gelinmiştir. Kutluğ Şad Çin'e karşı isyan eder, dağınık Türkleri toplamaya çalışır. Çin'de yetişmiş akıllı, bilgili Tonyukuk da ihtilâlcilere gelip katılır.* (Sertkaya, 1987: 25) Urungu da Kutluk Şad'ın yanında yer alır. Urungu tesadüfen Dokuz-Oğuzlar da Baz Kağan'ın kızı olan Ay Hanım ile karşılaşır ve ona aşık olur. Kutluğ Şad, İteriş Kağan adını alarak kağan olur. Zamanla Göktürkler güçlenirler, Ötüken'de yeniden devletlenirler. Yaptıkları savaşlarda başarı elde ederler. *Dokuz-Oğuzlar yenilmiş ve Ay Hanım savaşırken ölmüştür. Ay Hanım'ın ölüsünü kucağına alan Urungu uçuruma at koşturur ve birliğini kurmuş devlet için dert olmaktan kaçarak ölümün koinuna sığınır.* (Sertkaya, 1987: 25)

Türk Kültüründe Bozkır

Bozkır kültürünü öğrenip anlamak hem geleneklerimize bağlı kalmak için hem de bu kültürün Türkler için önemini ve değerini ortaya çıkarmak açısından önemlidir. Her milletin kendi kültürü ve kendine has bazı özellikleri mevcuttur. Bozkır, Türk kültürünün olmazsa olmaz temel taşıdır desek yanlış bir ifade olmaz. Bozkır kültürünü meydana getiren uçsuz bucaksız bozkır ortamında, Türklerin uzun süre üzerinde yaşadıkları yer olan bozkır coğrafyasını çok geniş bir alan olarak ifade edebiliriz. İslamiyet'ten önce Türklerde toplumun temelini oluşturan etken bozkır kültürüdür. Bozkır kültürünün diğer kültürlerden ayıran yönleri vardır. *Bozkır kültüründe eski Türklere mahsus temel kavram ve davranışları, bu yabancıların Türk'ten farklı insan ve cemiyet hususiyetlerinin belirlediği kültür katkılarından ayırmaktadır.*

Bal, S.

Bu itibariyle Bozkır kültürünü en saf şekli ile bir Türk kültürü olarak kabul etmekte hata yoktur. (Kafesoğlu, 2015: 206) Türkler yaşadıkları coğrafyanın özelliklerini karakteristik olarak bünyelerine almışlardır. Bozkır iklimi sert ve acımasızdır. Bozkırda yaşama devam etmek çok zordur, yaşamak için sürekli bir mücadele içerisinde olmak gerekir. Türklere bozkırın bu özelliği ise sert mizaç ve sert bir karakter olarak yansımıştır. Türkler sadece yaşamak için değil aynı zamanda özgürlükleri içinde mücadele vermişlerdir. Uçsuz bucaksız bozkırda sonsuz özgürlüğü kaybetmemek için çaba göstermişlerdir. Öyle ki esir yaşamaktansa ölümü bir kurtuluş olarak görmüşlerdir. Bozkır iklimi orda yaşayan halkı güçlendirmiş, onlara bir sığınak olmuştur.

Gün Olur Asra Bedel Ve Bozkurtlar Romanlarında Bozkır

Gün Olur Asra Bedel romanı ile Bozkurtlar romanında mekân yan unsur olarak değil, hikâyenin adeta kendisidir. Her iki romanda da kahraman-mekân arasında çok sıkı bir bağ vardır. Kahramanlar tabiata, yaşadıkları bölgeye kopmaz bağlarla bağlanmışlardır. Yaşamak için çeşitli mücadeleler vermiş olsalar da hayaller kurmaktan, yüzyıllardır nesilden nesile aktarılan hikayeleri söylemişlerdir ve söylemeye devam edeceklerdir. “*Coğrafya kaderdir. Bu demektir ki bunun gereklerini kabul etmek, ona ayak uydurmak şartıyla onunla iyi kötü uzlaşılabilir. Fakat bu şartları büsbütün unutanlar için perişanlık mukadderdir.*” (Tanpınar, 2000: 78) Aytmatov’un Gün Olur Asra Bedel romanında coğrafya en etkin unsurlardan biridir. Kahramanlar için tıpkı Tanpınar’ın deyişiyle bir kader olmuştur yaşadıkları coğrafya. Romanda başkahramanın yanında mekânda ikincil öneme sahiptir. Mekân romanın başkahramanı olan Yedigey ile nerdeyse aynı değere sahip ikinci kahramandır. Romanın en önemli mekânı olan bizim de üzerinde durup bahsedeceğimiz mekân bozkırdır. Olay örgüsü uçsuz bucaksız Sarı-Özek bozkırında geçmektedir. Sarı-Özek bozkırı üzerinde yaşayan insanların bazen arkadaşı, bazen iç sıkıntısı, bazen en büyük düşmanları, kimi zaman ise hafızaları olmuştur. Romanın başından sonuna kadar Sarı-Özek Yedigey’e sırayla hatırlattığı hatıralardan oluşur. Bozkır Yedigey için her zaman bireysel ve toplumsal olarak bir bellek görevindedir.

Romanda bozkırın ifade ettikleri ve önemi her bölümün başında Aytmatov’un yazdığı bölümle belirtilmiştir:

“Bu yerlerde trenler doğudan batıya, batıdan doğuya gider gelir, gider gelirdi...”

Bu yerlerde demiryollunun her iki yanında ıssız, engin, sarı kumlu bozkırların özeği Sarı-Özek uzar giderdi.

Coğrafyada uzaklıklar nasıl Greenwich Meridyeni'nden başlıyorsa bu yerlerde de mesafeler demir yoluna göre hesaplanırdı.

Trenler ise doğudan batıya, batıdan doğuya gider gelir, gider gelirdi..." (s.9)

Bozkır, insanın bütün isteklerini karartan, hayattan bağlarını koparan, duyguları körelten, her şeyden uzaklaştıran, soyutlaştıran bir boşluktur. Burada yaşamak için bazı şeyleri bırakmak bazı şeyleri yapmak gerekir. İnsan kendini işine vermeli ve çalışmalıdır :

"Sarı-Özek bozkırının bu küçük istasyonunda yaşayan insan da, kendini işine vermezse ve bozkıra tutunmazsa, tıpkı Şahmerdan'ın motosikleti gibi durduğu yerde erir, tükenirdi. Tren geçerken, pencereden bakan yolcular başlarını elleri arasına alır 'Aman Tanrım, insan burada nasıl yaşar, nereye baksan bozkır, develerden başka canlı yok!' derlerdi." (s.17)

Bu bozkırda çalışmak isteyen çok az çıkar, genellikle mecbur kalanlar veya bir şeylerden kaçıp gelen kişiler olurdu. Buraya gelip çalışan insanlar yaşama tutunmaya çalışan insanlardı ve her zaman güçlü kalmaya çalışırlardı :

"Sarı-Özek'te yaşamayı gerçekten istemek gerekirdi yoksa bu topraklarda helak olurdu. Uçsuz bucaksız bozkırda insan küçük kalırdı. Hep güçlü olmak gerekirdi yoksa kısa zaman içinde çürüyüp giderdin. Senin iyi ya da kötü durumda olman bozkırın umrunda değildir." (s.16)

Bu acımasız bozkırda hayata tutunabilmek için insanın içini zenginleştirmesi, tabiatla uzlaşması, onun yanında yer alması gerekir. Yedigey bozkırı ruhunun derinliklerinde hissediyor onu değiştirdiğini hissediyor :

Yedigey, sadece bahar gelince çok kısa süreliğine yeşeren uçsuz bucaksız Sarı-Özek bozkırını görünce etkilendi. Aral Gölü'nün çevresinde de Üst-Yurt Yaylası gibi bozkırlar ve düz ovalar vardı ama hayatında ilk defa böyle bir çöl görüyordu. Daha sonra Yedigey ruhunu, ancak bu bozkır kadar enginleştirmesini bilenlerin, Sarı-Özek'in sessizliğiyle baş başa kalabileceklerini anlamıştı. Sarı-Özek uçsuz bucaksız bir bozkırdı ve sadece insanın düşüncesi onu kapsayacak güçteydi. (s.83)

Bozkır yapısı itibariyle her zaman sert, haşın, acımasız bir yer olmuştur. Bozkırın bu yapısı üzerinde yaşayan insanları da etkilemiştir :

"Sert mizaçlıydı ve çabuk sinirlenen bir yapıya sahipti. Ona Boranlılık lakabını vermelerinin asıl sebebi de buydu zaten." (s.35)

Yaşamak için zor hayat şartlarına sahip olsalar da hüzünlü bir yerdir bu bozkır, insanı duygulandırır içini titretir. Acımasız şartlarda yaşayan insanlar burada birbirleriyle yakınlık kurar, kuvvetli bir dostluk bağı oluştururlar :

“Çok sevdiği Kazangap’ı, Ana-Beyit Mezarlığı’nda son ve ebedi yolculuğuna uğurlayacaktı. Issız Sarı-Özek bozkırını geçerlerken aklında hep o olacak, hayattayken söz verdiği gibi onu atalarının mezarlığında toprağa verecekti.” (s.39)

Bozkırda yaşam süren insanlar oranın zor şartlarından mutlaka etkilenmektedir. Bozkırda rüzgar sert, güneş kavurucudur. Böyle bir yerde nasıl yaşanılacağını bilmeyen insanlar daha sonra ne olursa olsun bozkırdan kopamamaktadır. Çok çetin olan bozkıra her defasında daha da bağlanırlar:

“Sarı-Özek’i kaplayan süt rengi kar örtüsünün üzerinden, kocaman tekerlekleriyle sessizliği bozarak ilerliyordu. Lokomotife dolan rüzgar, buhar ve kül kokusuna mevsimin ilk kar kokusunu katıyor ve Kazangap, Sarı-Özek’in bu kokusunu uzun süre burnunda tutmak için derin derin nefes alıyordu. Sarı-Özek bozkırına bu kadar bağlı olduğunu işte o zaman daha iyi anlamıştı.” (s.90)

Romanlarda bazen bir mekân çeşiti, başka bir mekân çeşitine dönüşebilir. Romanda bunun örneklerine sıkça rastlanılmıştır :

“Yakınları da merhumu Ana-Beyit’e gömdükleri için ona böyle bir saygı gösterebilmiş olmaktan dolayı gurur duyarlarmış. Halk içinde en çok sayılan ve sevilen insanlar buraya gömülürlermiş.” (s.141) Bu örnekte açık bir mekân özelliği gösteren mekân kültürel bir mekâna dönüşmüştür.

Bozkırda doğmuş, yetişmiş ve bozkırın zorluğunu çok iyi bilen insanlar çocuklarında bunu değiştirmek istemişlerdir. Coğrafyayı kader olmaktan kurtarmaya çalışmışlardır. Nitekim bunun örneğini Kazangap ve Yedigey, Kazangap’ın oğlunu okula nasıl okula götürdüklerinden bahsederken ifade ediyor :

“Kazangap’la birlikte yazın o kavurucu sıcaklığında, kışın soğukta okuyup adam olsunlar, ‘Bizle ilgilenmediler, bizi okutmadılar.’ demesinler diye, Kumbel’deki yatılı okula götürdüklerimiz kimdi?” (s.42)

“Çetin iklimin yetiştirdiği insanların hüzünlü, buruk, içli hikâyeleridir anlatılan .Onun kahramanları savaşın ve yeni rejimin getirdiği zorluklarla birlikte coğrafyanın zorluklarına da göğüs germek zorundadır.” (Söylemez, 2010: 159)

Aytmatov'un romanında kahramanlar bozkır iklimi tanıyan, onun zor şartlarından etkilenen kişilerdir. Bozkırın bütün zorluklarına karşı onun kadar zor karakter ortaya çıkarırlar. Bu da kahraman-mekân düzleminde baktığımızda aralarındaki bağı net bir şekilde görebiliriz.

Bozkurtlar romanına geldiğimiz zaman bozkır mekânı biraz farklı bir şekilde romanda yer almıştır. Kahramanlar ile ayrılmaz bir bütün oluşturmuştur. Fakat Gün Olur Asra Bedel romanındaki gibi kahramanın yaşadıkları ile paralel şekilde bozkırın hikâyesi anlatılmamaktadır. Bozkır bu romanda kahramanları, olayları anlamamızı sağlayan en önemli unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Ötüken bozkırını onlar için adeta içlerinde büyüttükleri vazgeçilmez bir ruh haline gelmiştir.

“Türkelinin, her şeyi bağrında eriten toprağı, yüzyıllarca durmadan kanla beslenen bozkırların toprağı sanki bu suları bir anda içmişti.” (s.24) Daha romanın ilk sayfaları olarak nitelendirebileceğimiz bu bölümde Ötüken bozkırının kahramanların hayatlarında nasıl yer aldığını görmekteyiz.

Ötüken bozkırını üzerinde yaşayan Türklerin bir ruhu olduğunu ifade etmiştik, bu ifadeyi destekleyen “Bozkır gönüllerdeki karanlığı da alıyor gibi idi.” (s.30) cümlesine bakıldığı zaman bozkırın üzerinde yaşayan insanlar için sadece bir coğrafya olmadığını görmekteyiz. Bozkır onlar için her şeydir. Duygulara, davranışlara hükmeden, her şey onun vasıtasıyla açıklanan bir yerdir.

Bozkır yapısı itibariyle her zaman sert, haşın, acımasız bir coğrafya olmuştur. Bozkırın bu yapısı üzerinde yaşayan insanları da etkilemiştir :

“Fakat güneşinin keskin, soğğunun sert, kişilerinin çetin ve kızlarının sarp olmasını hiç beğenmiyordu.” (s.59) Şen-king Türklerin bozkırdan etkilenen ve tıpkı bozkıra benzeyen karakterlerini beğenmiyor. Bu verdiğimiz örnekte açıkça bozkırın bir mekân olarak kalmadığını, orda yaşayan insanları nasıl etkilediğini görmekteyiz.

Türkler için bozkır hayat tarzı olmuştur. Bozkır olmadan yaşamının bir anlamı yoktur. Çin'e esir oldukları zaman bunu insanlar çok daha iyi anlamışlardır. Şu bölümde söylediklerimizi, bozkıra olan özlemi dillendirilmiştir :

“Yazın ilk günlerinden bir gündü. Birden Yamtar'ın içi sızladı. Ah Ötüken ah!... Şimdi Türkelinde olsaydı yeşil yamaçlarda, sonsuz bozkırda nasıl at koşturur, dağlarda nasıl geyik avlardı.” (s.355)

Bozkırdan uzak olmak, onun o sonsuzluğunu içinde hissedememek kişiyi nasılda boğuyor, nasılda üzüp özlem duymasına sebep oluyor :

“Ötüken’deki bahadırılık havası artık yüreklerde esmiyor.” (s.377)

Bozkır coğrafyası insanlara iyi gelip onları mutlu ediyor. Fakat bozkırın hüznünlü bir yönü de vardır. Bozkırın olmayışı insanın kendini yalnız, dertli, özlem dolu zamanlar geçirmesine sebep olmaktadır.

“Bozkırda, sonsuz yaylada at koşturmaya, açık havada yaşamaya alışmış olan kağan Çin başkenti zindan geliyordu. Oturduğu konağın büyük bahçelerine, havuzlarına bakamıyordu bile. Yalnız derin derin, acı acı düşünüyordu.” (s.328) Kara Kağan bozkırdan uzak kalmak çok üzmüştür. Onu o kadar derinden sarsan bozkır özlemi yine onun sonunu getirmiştir. Kara Kağan bozkıra olan sevgisi ve bozkıra özlem duyulan dolu bir kalp ile kederinden ölmüştür.

Bozkırdan uzak kalmak kahramanlarda çeşitli etkiler yaratmıştır. Bozkırda özgür yaşam onlar için son derece önemlidir. Özgürlük ise bedenle birlikte ruhun da özgür olmasıdır. İnsan eğer bozkıra sınır çizip kendini hapsederse uyusuk ve güçsüz olur. Ruhunu bozkırın özgürlüğüne kaptırsa güçlü olur. Çin esaretine girildiği zaman Yamtar savaşçı özelliğini bir kenara bırakıp felsefeyle ilgilenmesi gibi. Bunu yaparken öğrendiği sözü tekrarlar sürekli. Zaman geçtikçe bunun kendisini güçsüzleştirdiğini düşünmektedir ve sonradan bırakır. Fakat ne manidardır ki Yamtar ölürken de yine “Vu’o çı bav lı” (s.356) sözlerini söyleyerek gözlerini kapatmıştır.

“Bozkırların Kucağında” ismiyle başlayan bölümde daha ilk paragraftan bozkırın kişi için nasıl bir öneme sahip olduğunu görmekteyiz. Kişi kaybettiği iç huzuru, yaşadığı duyguların karmaşasını bozkır ile paylaşıyor. Bozkırı kendisine derman olarak görüyor :

“Sonsuz bozkırda Urungu tek başına at sürüyordu. Anası öldükten bir yıl sonra Taçam’ı evermiş, çadırını onlara bırakmış, obalılarla vedalaşarak bozkırların kucağına atılmıştı.” (s.447)

Mekânın kahramanlar üzerinde etkisi olduğunu daha önce de ifade etmiştik. Bozkır insanlara öyle zor şartlar sunuyor ki insan zaman içerisinde onun kadar sert olmaya, yaşamak için mücadele vermeye bir nevi mecbur kalıyor. Mücadele vermek o coğrafya da kolay değildir orda yaşayan halk bunu biliyor ve her an tetikte bekliyorlar :

“Urungu bütün bozkırlılar gibi tetikte olmakla beraber atının üstünde kıpırdamadan duruyor, onun yaklaşmasını bekliyordu.” (s.595)

Bozkır sonsuzluktu. Bozkırı sonsuz olarak gördüklerini romanın birçok yerinde görmekteyiz, romandan verdiğimiz örneklerde de bunu görmek mümkündür. Romanın son bölümünde de sonsuz bozkır vurgusu yapılmıştır :

“Sonsuz bozkırda, ayın ilâhi ışıkları arasında batıya doğru uçanlar yalnız bu kadar değildi.”
(s.620)

Her iki romanda da bozkırın mekân olarak kullanıldığını görmekteyiz. İki romanda da kahraman ile mekân iç içe geçmiş girift bir yapıya sahiptir. Mekâna çeşitli anlamlar vererek farklı bir anlatımla olayları birleştirmişlerdir. Aytmatov hakkındaki yapılan tespit yerinde ve çok doğrudur:

Eserlerde tabiat insanın iç dünyasını zenginleştiren, dengeleyen, korkularına, sorunlarına, çözümler getiren ve bir mekân üzerinde ayaklarını sağlam yere basmasını, kendisine güvenmesini sağlayan en önemli unsurdur. Aytmatov'un en güçlü tarafını, psikolojik tahliller oluşturur. Her bir insanın farklı psikolojisini, büyük bir ustalıkla görebilir, ayrıca kendi iç dünyasını, kişilere de yansıtır. Psikolojik açıdan onun kendi dünyası ? Mekâna çeşitli anlamlar yükleyen yazar, ilk önce çevresini saran tabiata yönelir ve onda sonsuzluğu, hürriyeti, yalnızlığı bulur. Aytmatov'un bu duyguları eser kişilerinde de tezahür eder. (Erbay, 2002: 279)

Bozkırı, hem Aytmatov hem de Atsız farklı anlatım şekilleri kullanarak ifade etmişlerdir. Aytmatov Gün Olur Asra Bedel romanında canlı bir anlatım kullanmıştır. Romanın farklı kısımlarında bozkırın mekân olarak fiziki tasvirleri yapılırken bazı yerlerde ise kahramanlar üzerine olan etkisinden bahsedilmiştir.

Atsız ise Bozkurtlar romanında canlı bir anlatım kullanmıştır fakat bu anlatım Aytmatov'un romanındaki gibi mekân tasvirleriyle değil. Bozkurtlarda mekân tasvirlerine çok fazla yer verilmemiştir. Yeterli sayıda tasvir yapılmamıştır fakat böyle olması onun canlı anlatım kullanmadığını ifade etmez. Atsız'ın romanında okuyan kişi bozkırı en etkili şekilde hisseder. Romanın her kısmında dolu dolu bozkırı, bozkır yaşamını, bozkır kültürünü görmek mümkündür.

Gün Olur Asra Bedel romanı ile Bozkurtlar romanı birçok yönden benzerlik göstermektedir. Her iki yazarda romanlarında kahraman-mekân düzleminde yazmayı ön planda tutmuşlardır. İki romanın temaları, kahramanları benzerlik gösterir. Kahramanlar bozkırda yaşayan bozkır kültürünü anlayan ve bozkırın çetin hallerine rağmen bir türlü ondan vazgeçemeyen

insanlardır. Her iki romanda da en dikkat çeken temalardan birisi umuttur. Bu temayı ise bozkırla bozkıra rağmen kahramanlar içlerinde bir yerlerde her zaman bulundurmıştır.

Gün Olur Asra Bedel romanında umut temasını belirgin olarak görebiliriz.

“Bu bozkırda bize güç veren ve her türlü sıkıntıya katlanmamızı sağlayan tek şey umuttu ama bundan sonra ne olacağını kestiremiyorum.” (s.255) Bozkırın zor şartlarında hayatta kalmalarını sağlayan şey umut. Zaman ilerledikçe hayatlarında bir şeylerin değişeceğine dair umutları var.

Bozkurtlar romanında şu bölümde umut temasını görmekteyiz.

“Aradan dört ay geçti. İlkbahar, Ötüken’i cennet gibi güzelleştirmişti. Bozkırlar yeşermiş, karların erimesiyle kabaran sular hızlanmıştı.”(s.144) Burada kıtlıktan sonra bile insanların hala umutlu olduğunu görüyoruz. İlkbaharın gelişi akın zamanının geldiğine işaretler bu da akınlarla kıtlığın gidereceğine umut ettiklerini göstermektedir.

Kahramanlar sürekli bir mücadele içindedirler. Kendileriyle mücadele, bozkırın zorlukları karşısında tabiatla mücadele vardır. Bozkır onların hayatlarını zorlaştıran bir unsur olmasının yanında ayrıca onların güç kaynağıdır. Bozkırdan güç alırlar. Sert olmayı, mücadeleden kaçmamayı bozkırdan öğrenmişlerdir. Bu da mekânın insana etkisini açık bir şekilde göstermektedir. Diğer yandan bozkırın sonsuzluğu kahramanların iç dünyalarına etki etmektedir. Bozkırda yaşayan insanlar bu sonsuzluk için tutunacak dal arar ve birbirlerine yaklaşırlar. Sağlam dostluklar kurarlar. Bozkırın sonsuz gücü onları geçmiş- şuan- gelecek bağlamında birbirlerine ve çevreye köprü görevi yapmaktadır. Yani bozkır; yaşadıkları geçmişin anısına, şuan içinde bulunduğu zamana ve geleceğe karşı insanı umutlandırır.

Sonuç

Yaptığımız açıklamaları toplayacak olursak Gün Olur Asra Bedel romanı Bozkurtlar romanı yazılışına bakarsak farklı dönemlerde ve farklı coğrafyalarda yazılmıştır. Aytmatov romanı bozkır coğrafyasında yazarken, Atsız romanını İstanbul’da yazılmıştır. Konu ve yazılış amacı açısından benzerlik taşımaktadır. İki farklı kültür benzer aşamalardan geçmiş, eserler aynı hedefe yönelmiştir. Mekân olarak seçilen bozkır canlı ifadeler kullanılarak farklı bir şekilde anlatılmıştır. Bozkırın insanlar üzerindeki etkisi açık şekillerde gösterilmiştir. Atsız bozkırı hiç görmemiş olmasına rağmen canlı ifadelerle onu okuyuculara hissettirmiştir. Atsız’ın her cümlesi özellikle bozkırdan bahsettiği kısımlar insana huzur vermektedir. Hiç şüphe yok ki insan Bozkurtlar romanını okuduktan sonra bozkıra bir özlem duymaktadır. Onun cümleleri insana hiç bilmeden, görmeden bozkırı özleten cümlelerdir.

Dört duvar içine sıkışamayacak kadar güçlü olan özgürlük duygusu vardır. Bu duyguyu bozkırın sonsuzluğunda hissederler. Bu sebepten eserlerin her ikisinde de mekân olarak sınırları olmayan uçsuz bucaksız bozkır seçilmiştir. Farklı zamanlarda yaşayan kahramanlar, farklı olaylar yaşasalar da mekân aynı olunca etki aynı olmaktadır. Gün Olur Asra Bedel romanı ile Bozkurtlar romanında kahramanlar farklı zamanlarda yaşayan ve farklı olaylar yaşayan kahramanlardır. Fakat her iki romanın kahramanlarında da bozkır kültürünü, bozkırın etkisini açık bir şekilde görmekteyiz. Bunun en büyük sebebinin yazarın olduğunu düşünmekteyiz. Böyle düşünülmesinin sebebi ise Cengiz Aytmatov'un bozkırda doğması bozkır kültürüyle birlikte yetişmesidir. Atsız'ın ise tam anlamıyla bozkır aşığı bir yazar olmasıdır. Atsız bozkırı hiç görmemiştir fakat bozkır kültürünü bilen, bozkıra hayran ve aşık olan bir şahsiyettir. Aytmatov ile Atsız'ın bu yönleri eserlerine yansımıştır, eserlerde yarattıkları kahramanlarda görülmüştür.

Kaynakça

- AKTAŞ, Ş. (1998). *Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş*, Ankara : Akçağ Yayınları.
- ATSIZ, N. H. (2017). *Bozkurtlar*, İstanbul : Ötüken Neşriyat.
- ATSIZ, Y. (2006). *Ömrümün İlk 65 Yılı*, İstanbul : Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları
- AYDIN, S. (2016). *Cengiz Aytmatov'un Romanlarında Şahıslar Kadrosu*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul.
- AYTMATOV, C. (2012). *Gün Olur Asra Bedel*. Semnal Gökmen ,(çev.), Ankara : Elips Kitap
- DELİORMAN, A. (1978). *Tanıdığım Atsız*, İstanbul : Boğaziçi Yayınları
- DEMİR, A. (2011). *Mekânın Hikâyesi Hikâyenin Mekânı*, İstanbul : Kesit Yayınları.
- ERBAY, N. KÇ (2002). *Cengiz Aytmatov'un Eserlerinde Tabiat*, Ankara : Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- İLGEN, Abdulkadir (2005). "Bozkır Göçebelerinde Sosyo-Ekonomik Yapı", İktisat Fakültesi Sosyal Siyaset Konferansları 49.Kitap Prof.Dr.Turan Yazgan'a Armağan Özel Sayısı, İstanbul, s.817-840
- KAFESOĞLU, İ. (2012). *Türk Millî Kültürü*, İstanbul : Ötüken Neşriyat.
- KARGIOĞLU, F. (Ed.).(2013), *Vaktiyle Bir Atsız Varmış*, İstanbul : Siyah Beyaz Kültür ve Sanat Platformu Yayınları.

- KOLCU, A. İ. (1997). *Milli Romantizm Açısından Cengiz Aytmatov*, İstanbul : Ötüken Neşriyat
- KOLCU, A. İ. (2002), *Bozkırdaki Bilge Cengiz Aytmatov*, Ankara : Akçağ Yayınları
- KOLCU, A. İ. (2006), *Cengiz Aytmatov Üzerine Yazılar*, Erzurum : Salkımsöğüt Yayınları,
- KORKMAZ, R. (Ed.). (2009), *Cengiz Aytmatov*, Ankara : Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- KORKMAZ, R. (2016). *Aytmatov Anlatılarında Ötekileşme Sorunu ve Dönüş İzlekleri*, İstanbul : Kesit Yayınları.
- NARLI, Mehmet (2002). “*Romanda Zaman ve Mekân Kavramları*”,Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 5, Sayı 7, Balıkesir, s.91-107.
- ÖZDEMİR, C. (2007). *Atsız Bey,Hüseyin Nihal Atsız'ın Hayatı,Fikirleri ve Romanları Üzerine Bir İnceleme*, İstanbul, Ötüken Neşriyat.
- SERTKAYA, O. F. (1987). *Nihal Atsız*, Ankara : Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- SÖYLEMEZ, O. (Ed.)(2010). *Cengiz Aytmatov; Tematik İncelemeler*, Ankara : Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- TANPINAR, A. H. (2000). *Yaşadığım Gibi*, İstanbul : Dergâh Yayınları.
- TEKİN, M. (2012). *Roman Sanatı*, İstanbul : Ötüken Neşriyat .
- TOGAN, A. Z. V. (1985). *Tarihte Usûl*, İstanbul : Enderun Kitabevi.
- TURAL, S. (1991). *Zamanın Elinden Tutmak*, Ankara : Ecdad Yayınları.
- YILDIRIM, G. (2017). *Matmazel Noraliya 'nın Koltuğu Romanında Mekânın Poetiği*, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 27, Sayı 2, Elazığ, s.27-42)

Extended Abstract

In this study, we tried to focus on the human-setting relationship. The human-setting relationship is tried to be examined as the main element through the novels *Gün Olur Asra Bedel* and *Bozkurtlar*. In the context of space, the steppe was chosen as the main place for the events in the novels. The most important reason for choosing the steppe as the main place is that the Turkish nation and the steppe are the same. In the Turkish culture, the steppe is an indispensable element for the survival of human beings. How hard and difficult to live in the steppe, the Turkish nation has become a nation so difficult to overcome. The geography they lived in gave them this feature. The Turks were brought up with a spirit of hard temperament and struggle. For this reason, the scope of the study defeats and creates the effect of the steppe on people. In this study, firstly, a summary of *Gün Olur Asra Bedel* and *Bozkurtlar* novels is given. In both novels, the effect of the steppe on human is expressed by examples. In both works, similarities and differences were tried to be revealed. Aytmatov's *Gün Olur Asra Bedel* is an important element in the novel. The space was not only a physical space where the event took place. Space has taken off from this feature and assumed the role of the second hero with the same value as the protagonist. The protagonist's place came as a metaphor in the form of a shelter where he came and rejoiced. It is noteworthy that *Bozkurtlar*, another novel of the study, has no such narrative. In the novel *Bozkurtlar*, the space did not play the role of the second hero, as in the novel *Gün Olur Asra Bedel*. It is seen as an important element in terms of understanding the places, events and heroes in the *Bozkurt*. *Gün Olur Asra Bedel* is a person who recognizes the steppe climate of *Yedigey* in his novel and has been affected by his difficult conditions. But these challenging pitches of the steppe did not allow him to lose hope. He did not always lose hope and lost his struggle. He continued to resist the situation and continued to glorify his hope. When it is seen in the space-human relation plane, it is seen that *Yedigey* has a hard and hard characteristic as steppe. Besides, it is seen that he has a story of his own in the novel with *Yedigey*. For this reason, steppe is described as a second protagonist in the novel named *ah Gün Olur Asra Bedel*. When we came to the *Bozkurtlar* novel, the steppe space was somewhat different. In this novel, Steppe is the most important element that enables us to understand heroes and events. It stands out. The *Ötüken* steppe has become an indispensable soul for them. In both novels, we see that the steppe is used as a space. In both novels, the hero and the space have an intertwined structure. They have combined events in a different way by giving various meanings to the space. Steppe, Aytmatov and *Atsız* different expressions were expressed using different expressions. In his

novel Aytmatov *Gün Olur Asra Bedel* used a vivid narration. In different parts of the novel the steppe was physically depicted as a space, while in some places the effect on heroes was mentioned. *Gün Olur Asra Bedel* novel and *Bozkurtlar* novel are similar in many ways. Both writers prioritized writing in the hero-space plane in their novels. The themes and themes of the two novels are similar. The heroes are the people who understand the steppe culture of the steppe and are unable to give up on it despite the harshness of the steppe. One of the most striking themes in both novels is hope. This theme, although the herd has always had a place in the crust. The heroes are in constant struggle. There is struggle against nature, the struggle against nature in the face of the difficulties of the steppe. The steppe is not only a factor that makes their lives difficult, but also their power. They take power from the steppes. They learned to be hard and not to escape from the struggle. This clearly shows the effect of setting on the human. On the other hand, the infinity of the steppe affects the inner worlds of heroes. The people who live in the steppe call for a branch to hold on to this eternity and approach each other. They build solid friendships. The infinite power of the steppe serves as a bridge to each other and to the environment in the context of the past. So the steppe; the memory of the people they live in, the present time and the future against the human hopes. *Gün Olur Asra Bedel* is written in different periods and different geographies. While Aytmatov wrote the novel in the steppe geography, the novel *Atsız* was written in Istanbul. It is similar in terms of subject and spelling purpose. Two different cultures have gone through similar stages, and the works are directed towards the same goal. The steppe chosen as a place is described in a different way using vivid expressions. The effect of the steppe on people is shown in clear figures. Even though he had never seen the horses, he had made him feel like he was alive. Every sentence of *Atsız* .s, especially the steppe, gives peace to people. There is no doubt that the novel after reading, he has a craving for steppe. His sentences are sentences that don't even know the man, he doesn't. *Gün Olur Asra Bedel* novel and the heroes of *Bozkurtlar* are heroes who have lived different times and different events. In both novels it is stated that the steppe is an important element and the steppe has an effect.